

Verkrijging door verjaring

Prof. mr. P.C. van Es

Derde druk

Ars Aequi Libri 2025

ISBN 978-94-9333-351-2

NUR 822

© 2025 Ars Aequi Libri, Nijmegen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Ars Aequi Juridische uitgeverij.

Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j° het Besluit van 27 november 2002, *Stb.* 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de Stichting PRO (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp) te wenden. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich tot de uitgever te wenden.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is nagestreefd, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) deswege geen aansprakelijkheid.

Omslagontwerp: Janine van Winden

Voorwoord

Bij de eerste druk

De Boekenraad Privaatrecht van Ars Aequi heeft het ontbreken geconstateerd van een handzame monografie over verkrijging door verjaring. Dit cahier, dat zowel betrekking heeft op registergoederen als op andere goederen, beoogt in deze leemte te voorzien. Ik hoop dat het zijn weg zal vinden in het juridisch onderwijs en de rechtspraak. Voor op- of aanmerkingen houd ik mij van harte aanbevolen (p.c.vanes@law.leidenuniv.nl).

Literatuur en jurisprudentie zijn tot 1 april 2011 verwerkt.

P.C. van Es

Bij de tweede druk

Het leerstuk van de verkrijging door verjaring is (om maar een woordspeling te gebruiken) geen rustig bezit. Sinds het verschijnen van de eerste druk van dit werk heeft de Hoge Raad op dit terrein een aantal belangwekkende arresten gewezen, waarbij HR 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:309, NJ 2018/141 (Gemeente Heusden) er natuurlijk uitspringt. Ook in de literatuur is er in toenemende mate belangstelling voor het leerstuk. Dit boek beoogt op overzichtelijke wijze inzicht te geven in het recht rond de verkrijging door verjaring, zonder dat daarbij de wetenschappelijke diepgang uit het oog wordt verloren. Teneinde de leesbaarheid te behouden was het nodig de paragraafindeling op een aantal plaatsen te wijzigen. Voor op- of aanmerkingen houd ik mij wederom van harte aanbevolen (p.c.vanes@law.leidenuniv.nl).

Literatuur en jurisprudentie zijn tot 15 september 2018 verwerkt.

P.C. van Es

Bij de derde druk

Dit boekje, dat begon als een overzichtelijke inleiding voor studenten en voor de rechtspraak, begint met deze derde druk langzamerhand volwassen te worden. Speciale aandacht gaat in de nieuwe druk uit naar onderwerpen die de gemoederen bezighouden in de literatuur en de rechtspraak. Te denken valt hierbij aan de reikwijdte van de Heusdense vordering (§ 4.4) en aan het lot van beperkte rechten die gevestigd zijn op een door verjaring verkregen goed (§ 5.6). Ook gaat de aandacht uit naar het leerstuk van het 'titelloos' houderschap en naar de inbezitneming door een huurder of erfpachter (§ 3.3.2.5 en § 3.3.4.1). Een ander onderwerp waar thans wat dieper op wordt ingegaan, betreft de lastige vraag naar het bezit niet te goeder trouw van beperkte rechten, in het bijzonder erfdiensbaarheden (§ 3.3.3). Hierbij merk ik nu vast op dat wij ons hier, als het aan Meijers had gelegen, het hoofd niet over hadden hoeven te breken. In het Ontwerp-Meijers was

voor verkrijging door verjaring van beperkte rechten namelijk steeds bezit te goeder trouw vereist. Zie hierover § 3.3.3.1, voetnoot 133.

Met het oog op de leesbaarheid is de paragraafindeling wederom op een aantal plaatsen gewijzigd.

Literatuur en jurisprudentie zijn tot 1 maart 2025 verwerkt. Ik dank mijn student-assistent Renzo Hogenboom voor zijn assistentie bij het literatuur- en jurisprudentieonderzoek.

P.C. van Es

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
Lijst van afkortingen	XI
Lijst van verkort aangehaalde literatuur	XIII
1 Inleiding	1
1.1 Twee soorten verkrijging door verjaring	1
1.2 De ratio van verkrijging door verjaring	1
1.3 De praktische betekenis van verkrijging door verjaring	2
1.4 Plan van behandeling	3
2 Verrijking door verjaring; een beknopte rechtshistorische schets	5
2.1 Romeins recht	5
2.2 Het oud-Nederlandse en het Rooms-Hollandse recht	8
2.3 Het Burgerlijk Wetboek van 1838	9
3 Verkrijgende verjaring op grond van art. 3:99 BW	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Bezit	13
3.2.1 Bezit is het houden van een goed voor zichzelf	14
3.2.2 Wie een goed houdt, wordt vermoed dit voor zichzelf te houden	15
3.2.3 Wie een goed krachtens een rechtsverhouding voor een ander houdt, is geen bezitter	16
3.2.4 Interservisie van houder voor een ander tot bezitter is slechts onder bepaalde voorwaarden mogelijk	16
3.2.5 Bezit wordt verkregen door inbezitneming, door overdracht of door opvolging onder algemene titel	17
3.2.6 Het bezit van de een sluit het bezit van de ander uit.	17
3.2.7 Daden van gedogen of van zuivere willekeur leiden niet tot bezit	18
3.2.8 Het onder het oud BW geldende vereiste dat het bezit ‘openbaar en niet dubbelzinnig’ is, is ook naar huidig recht nog van belang	19
3.2.9 Bezit van eigendom sluit uit dat men ten aanzien van dezelfde zaak (middellijk of onmiddellijk) bezitter is van een beperkt recht	21
3.2.10 Wie het recht van een ander erkent in de zin van art. 3:318 BW is geen bezitter	22
3.3 Bezit van verschillende soorten goederen	22
3.3.1 Roerende zaken, niet-registere goederen en rechten aan toonder of order	22
3.3.2 Onroerende zaken.	22
3.3.2.1 Inbezitneming en bezit	22
3.3.2.2 Invulling bezitsvereisten in jurisprudentie in grote lijnen	23
3.3.2.3 Strengere bezitseisen bij publiek eigendom?	27
3.3.2.4 Bezit als eigenaar of als beperkt gerechtigde	30
3.3.2.5 Huurder of erfpachter als inbezitnemer	31

3.3.3	Erfdienstbaarheden	36
3.3.3.1	Pretentie van recht.	36
3.3.3.2	(Niet-)voortdurende en (on)zichtbare erfdiens- tbaarheden	39
3.3.4	Erfpacht en opstal.	41
3.3.4.1	Het recht van erfpacht	41
3.3.4.2	Het recht van opstal	43
3.3.5	Hypotheek en pand.	45
3.3.6	Vruchtgebruik.	45
3.3.7	Vorderingsrechten op naam	46
3.3.8	Aandelen op naam in een BV of NV	46
3.3.9	Een aandeel in een gemeenschappelijk goed.	48
3.3.10	Oude zakelijke rechten	48
3.3.11	Appartementsrechten	49
3.4	Bezit van registergoederen en het achterwege blijven van het opmaken van de leveringsakte en/of de inschrijving daarvan in de openbare registers	50
3.5	Bezit te goeder trouw	52
3.5.1	Inleiding	52
3.5.2	Nadere verkenning van inhoud en betekenis van het vereiste van goede trouw.	53
3.5.2.1	Inbezitneming leidt als regel niet tot bezit te goeder trouw	53
3.5.2.2	Bezitsverkrjiging door overdracht of door opvolging onder algemene titel en goede trouw.	54
3.5.2.3	Een bezitter die eenmaal te goeder trouw is, wordt geacht dit te blijven.	54
3.5.2.4	Goede trouw wordt vermoed aanwezig te zijn	55
3.5.3	Goede trouw en openbare registers (i); de kadastrale kaart maakt geen deel uit van de openbare registers	55
3.5.4	Goede trouw en openbare registers (ii); is bezit te goeder trouw van een registergoed mogelijk, zonder inschrijving van een op de gerechtigdheid tot dit goed betrekking hebbende akte in de openbare registers?.	56
3.5.5	Verhouding tussen art. 3:99 BW en de derdenbeschermingsbepalingen van art. 3:86 BW en art. 3:88 BW	61
3.6	Onafgebroken bezit gedurende drie of tien jaren	62
3.6.1	Stuiting en verlenging.	63
3.6.2	Voortzetting verjaring.	65
3.7	Overgangsrecht	66
4	Verkrjiging door verjaring als gevolg van de bevrijdende verjaring van de rechtsvordering strekkende tot beëindiging van het bezit (art. 3:105 BW)	69
4.1	Inleiding	69
4.2	De termijn van art. 3:105 BW	69
4.2.1	De regeling van art. 3:105 lid 2 BW.	71
4.3	Dief wordt eigenaar	71
4.3.1	Dief als bezitter	71
4.3.2	Pretentieloos bezit?	74
4.3.3	Gebrekkig bezit?	74
4.3.4	De affaire Noortman; Rb. Rotterdam 27 april 2010.	75

4.3.5	De Minister van Veiligheid en Justitie; antwoorden op Kamervragen . . .	76
4.3.6	Conclusie	77
4.4	Rechtsmiddelen van de (voormalige) eigenaar na een voltooide bevrijdende verjaringstermijn (i); schadevergoeding uit onrechtmatige daad.	77
4.4.1	Inleiding	77
4.4.2	Verjaringstermijn van de vordering uit onrechtmatige daad	79
4.4.3	De reikwijdte van het <i>Gemeente Heusden</i> -arrest	80
4.4.3.1	Inleiding	80
4.4.3.2	Bezit te kwader trouw	80
4.4.3.3	Rechtsopvolging onder bijzondere titel aan de zijde van de gedeposeerde	81
4.4.3.4	Rechtsopvolging onder bijzondere titel aan de zijde van de inbezitnemer	84
4.4.3.5	Schadevergoeding in natura	87
4.4.3.6	Instemming	88
4.4.3.7	Eigen schuld of ontbreken causaal verband mede in relatie tot de begaanbaarheid of toegankelijkheid van het perceel. . .	89
4.5	Rechtsmiddelen van de (voormalige) eigenaar na een voltooide bevrijdende verjaringstermijn (ii); overige rechtsmiddelen	91
4.5.1	Ongerechtvaardigde verrijking	91
4.5.2	Derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid	93
4.5.3	Recht op eigendom; art. 1 Eerste Protocol bij het EVRM.	96
4.6	Extinctieve verjaring, niet gepaard gaand met verkrijging door verjaring; goederenrechtelijke 'schemersituaties'	99
4.6.1	Alternatieve visie op art. 3:314 BW	102
4.6.2	Bezitsverkrijging na verloop van meer dan twintig jaar	103
4.6.3	M.v.A. II bij art. 3:314 lid 1 BW; verjaring revindicatie tegen houder. .	104
4.7	Overgangsrecht	104
5	Enige nadere wettelijke regelingen ten aanzien van verkrijging door verjaring	107
5.1	Cultuurgoederen	107
5.2	De notariële verklaring van verjaring	110
5.3	De notariële akte van vaststelling	113
5.4	Akte van vernieuwing	113
5.5	Werking van rechtswege	114
5.6	Verjaring als originele wijze van eigendomsverkrijging en het al dan niet tenietgaan van beperkte rechten	114
5.6.1	Algemeen	114
5.6.2	Verkrijging op grond van art. 3:99 BW	116
5.6.3	Verkrijging op grond van art. 3:105 jo. 3:314 lid 2 en 3:306 BW . . .	119
5.6.4	Verval van de rechten van vruchtgebruik en erfpacht	120
5.6.5	Verval van het recht van opstal	121
5.6.6	Verval van het recht van erfdiensbaarheid	122
5.7	Werking <i>ex nunc</i> of <i>ex tunc</i> ?	122
5.8	Tenietgaan van beperkte rechten door verjaring op grond van art. 3:106 BW. .	125
5.9	Eigendomsverkrijging door een vinder	126

5.10 Verkrijgende verjaring van goederen van een nalatenschap gekoppeld aan extinctieve verjaring van <i>hereditatis petitio</i>	126
Rechtspraakregister (verwezen wordt naar paragraafnummers)	129

Lijst van afkortingen

AA	Ars Aequi
A-G	Advocaat-Generaal
Bb	Nieuwsbrief Bedrijfsjuridische berichten
BR	Bouwrecht
BV	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
BW	Burgerlijk Wetboek
C.	Codex Justinianus (Corpus iuris civilis)
Cc(it)	Codice Civile (Italië)
D.	Digesten (Corpus iuris civilis)
diss.	dissertatie
ECLI	European Case Law Identifier
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
GHvJ	Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba
GROM	Groninger Opmerkingen en Mededelingen
GS	Groene Serie
HR	Hoge Raad
i.e.	id est
Inst. (Just.)	Instituten (Corpus iuris civilis)
JBN	Juridische Berichten voor het Notariaat
JOR	Jurisprudentie Onderneming & Recht
KG	Kort Geding
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NJF	Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak
M.v.A. II	Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer (<i>Kamerstukken II</i> 1970/71, 3770, nr. 5)
M.v.T. Inv.	Memorie van Toelichting Invoeringswet Boeken 3-6 (<i>Kamerstukken II</i> 1981/82, 17496, nr. 3)
MvV	Maandblad voor Vermogensrecht
NbBW	Nieuwsbrief BW
NJB	Nederlands Juristenblad
nr.	nummer
NTBR	Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht
NV	Naamloze vennootschap
O.M.	Ontwerp-Meijers
p.	pagina
P-G	Procureur-Generaal
Rb.	Rechtbank
RvdW	Rechtspraak van de Week
RO	Wet op de rechterlijke organisatie
r.o.	rechtsoverweging
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Sv	Wetboek van Strafvordering

T.M.	Toelichting-Meijers
Stb.	Staatsblad
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
W.	Weekblad van het Recht
WR	WR Tijdschrift voor Huurrecht
WPNR	Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie

Lijst van verkort aangehaalde literatuur

- Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa 2024: M. van Olffen & G.J.C. Rensen, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 2. Rechtspersonen. Deel IIa. NV en BV. Oprichting, vermogen en aandelen*, Deventer: Wolters Kluwer 2024.
- Asser/Sieburgh 6-IV 2023: C.H. Sieburgh, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 6. Verbintenissenrecht. Deel IV. De verbintenis uit de wet*, Deventer: Wolters Kluwer 2023.
- Asser/Bartels & Van Mierlo 3-IV 2021: S.E. Bartels & A.I.M. van Mierlo (m.m.v. H.D. Ploeger), *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 3. Vermogensrecht algemeen. Deel IV. Algemeen goederenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.
- Asser/Van Mierlo & Krzeminski 3-VI 2020: A.I.M. van Mierlo & K.J. Krzeminski, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Deel VI. Zekerheidsrechten*, Deventer: Wolters Kluwer 2020.
- Asser/Bartels & Van Velten 5 2017: S.E. Bartels & A.A. van Velten, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 5. Zakenrecht. Eigendom en beperkte rechten*, Deventer: Wolters Kluwer 2017.
- Asser/Bartels & Van Mierlo 3-IV 2013, S.E. Bartels & A.I.M. van Mierlo (m.m.v. H.D. Ploeger), *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 3. Vermogensrecht algemeen. Deel IV. Algemeen goederenrecht*, Deventer: Kluwer 2013.
- Asser/Mijnssen/De Haan/Van Dam 3-I 2006: F.H.J. Mijnssen, P. de Haan, C.C. van Dam en H.D. Ploeger, *Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht, Goederenrecht, Algemeen goederenrecht*, 15^e druk, Deventer: Kluwer 2006.
- Asser/Davids/Mijnssen/Van Velten 3-II 1996: W.J.M. Davids, F.H.J. Mijnssen & A.A. van Velten, *Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht, Goederenrecht, Zakelijke rechten*, 13^e druk, Deventer: Kluwer 1996.
- Asser/Beekhuis 3-I 1985: J.H. Beekhuis, F.H.J. Mijnssen en P. de Haan, *Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht, Zakenrecht, Algemeen deel*, 12^e druk, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1985.
- Asser/Beekhuis 3-II Zakenrecht 1983: J.H. Beekhuis, *Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht, Zakenrecht, Tweede deel (Art. 625-876t) Eigendom en beperkte zakelijke genotsrechten*, 11e druk, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1983.
- Bartels 2020: S.E. Bartels, 'Omkeerbaar eigendomsverlies door verjaring', in: Steyn, Tweehuysen & Bartels (red.), *Verjaring (Onderneming en Recht, nr. 120)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, p. 297-309.
- De Blécourt/Fischer: A.S. De Blécourt, *Kort begrip van het Oud-Vaderlands Burgerlijk Recht*, bewerkt door: H.F.W.D. Fischer, Groningen: Wolters-Noordhoff 1969.
- Diephuis, *Zakenrecht*: G. Diephuis, *Het Nederlandsch burgerlijk recht, deel 6, Zakenrecht*, Groningen: J.B. Wolters 1886.
- De Jong (diss.): Th.F. de Jong, *De structuur van het goederenrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2006.
- Van Es, *De actio negatoria*: P.C. van Es, *De actio negatoria* (diss. Leiden 2005), Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2005.
- Van Es, Mon BW B-10 2020: P.C. van Es, *Vruchtgebruik* (Monografieën BW nr. B10), Deventer: Wolters Kluwer 2020.
- Feenstra: R. Feenstra, *Romeinsrechtelijke grondslagen van het Nederlands privaatrecht*, Leiden: E.J. Brill/Universitaire Pers 1994.

- Gaius Inst.: J.E. Spruit & K. Bongenaar, *De Instituten van Gaius*, Zutphen: Walburg Pers 1994.
- Heyman e.a, Vastgoedtransacties; Overdracht 2019: H.W. Heyman, S.E. Bartels & V. Tweehuysen, *Vastgoedtransacties; Overdracht*, Den Haag: Bju 2019.
- Jansen (diss.): J.E. Jansen, *Bezit te kwader trouw, verkrijgende en bevrijdende verjaring* (diss. Groningen), Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2011.
- Jansen 2020: J.E. Jansen, 'The Dutch Supreme Court and Law Office History', in B. Hoops en E.J. Marais (red.): *New Perspectives on Acquisitive Prescription*, Den Haag: Boom/Elleven International Publishing 2019, p. 229-245.
- Kaser/Wubbe: M. Kaser, *Romeins Privaatrecht*, in het Nederlands vertaald en bewerkt door F.B.J. Wubbe, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1971.
- Lokin: J.H.A. Lokin, *Prota: vermogensrechtelijke leerstukken aan de hand van Romeinsrechtelijke teksten uitgelegd*, Groningen: Chimaira 2008.
- Parl. Gesch. Boek 3: C.J. van Zeben & J.W. Du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 3: Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1981.
- Parl. Gesch. Boek 3 Inv.: C.J. van Zeben & J.W. Du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Invoering Boeken 3, 5 en 6, Boek 3: Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer: Kluwer 1990.
- Parl. Gesch. Boek 5: C.J. van Zeben & J.W. Du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 5: Zakelijke rechten*, Deventer: Kluwer 1981.
- Parl. Gesch. Boek 6: C.J. van Zeben & J.W. Du Pon, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Boek 6: Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer 1981.
- Parl. Gesch. Kadasterwet: W.H.M. Reehuis & E.E. Slob, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Invoering Boeken 3, 5 en 6, Kadasterwet (Wet houdende regelen met betrekking tot de openbare registers voor registergoederen, alsmede met betrekking tot het kadaster)*, Deventer: Kluwer 1990.
- Parl. Gesch. Overgangsrecht: W.H.M. Reehuis & E.E. Slob, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek, Invoering Boeken 3, 5 en 6, Overgangsrecht*, Deventer: Kluwer 1991.
- Pitlo/Hidma (1981): A. Pitlo, *Bewijs en verjaring*, bewerkt door: T.R. Hidma, Arnhem: Gouda Quint 1981.
- Reehuis & Heisterkamp, Pitlo *Goederenrecht 2019*: W.H.M. Reehuis, A.H.T. Heisterkamp, G.E. van Maanen & G.T. de Jong, *Pitlo. Het Nederlands burgerlijk recht. Deel 3. Goederenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.
- Rank-Berenschot, Mon. BW B-7 2012: E.B. Rank-Berenschot, *Bezit* (Monografieën BW, nr. B7), Deventer: Kluwer 2012.
- Van Schaick, Mon. BW A-14 2024: A.C. van Schaick, *Rechtsgevolgen en functies van bezit en houderschap* (Monografieën BW, nr. A14), Deventer: Wolters Kluwer 2024.
- Smelt (diss.): A.A.J. Smelt, *Goederen met negatieve waarde in het Nederlandse vermogensrecht* (diss. Groningen 2006).
- De Smidt, Compendium: J.Th. de Smidt, *Compendium van de geschiedenis van het Nederlands privaatrecht*, Deventer: Kluwer 1977.
- Snijders & Rank-Berenschot, *Goederenrecht 2022*: H.J. Snijders & E.B. Rank-Berenschot, *Goederenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2022.

- Tweehuysen 2020: V. Tweehuysen, 'Bezit bij verkrijging door verjaring', in: Stein, Tweehuysen & Bartels (red.), *Verjaring* (Onderneming en Recht, nr. 120), Deventer: Wolters Kluwer 2020, p. 257-274.
- Verheul 2020: E.F. Verheul, 'Verjaring van een rechtsvordering tot opheffing van een onrechtmatige toestand', in: Stein, Tweehuysen & Bartels (red.), *Verjaring*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, p. 275-295.
- Voet: *The selective Voet: being the Commentary on the Pandects*, vertaald in het Engels en bewerkt door: Percival Gane, Durban: Butterworth 1955-1958.
- Winter, Wezeman & Schoonbrood, Van de BV en de NV 2022: J.W. Winter, J.B. Wezeman & J.D.M. Schoonbrood, *Van de BV en de NV*, Deventer: Wolters Kluwer 2022.
- Zaman 1994: D.F.M.M. Zaman, in: M. van Olffen & D.F.M.M. Zaman, *Nieuwe bepalingen omtrent uitgifte en levering van aandelen op naam* (Preadvies van de Vereniging 'Handelsrecht'), Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1994.